

Lange rijen voor de bank

Auteur(s):

Leeuwen, I.W. van
Verbonen aan LIFE, Universiteit Maastricht

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4153, pagina 422, 22 mei 1998

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, bank-, verzekeringsw ezen, geschiedenis

Lange rijen wachtenden voor de loketten van banken, en beleggers die de wanhoop nabij zijn: dat zijn kenmerken van een financiële crisis. Hoewel de recente crisis in Zuid-Oost-Azië de belangstelling voor de kwetsbaarheid van financiële systemen weer heeft doen toenemen, zijn perioden van financiële turbulentie niet iets van de laatste tijd. In hun artikel in *The American Economic Review* gaan Charles Calomiris en Joseph Mason terug naar de grote depressie in de Verenigde Staten, begin jaren dertig¹. Terwijl de Verenigde Staten in de jaren twintig een snelle, economische groei doormaakten, viel tijdens de jaren dertig het productieniveau enorm terug, er vond een sterke deflatie plaats en de werkloosheid steeg explosief. Als oorzaken voor de grote depressie kunnen genoemd worden het instorten van de aandelenbeurzen in oktober 1929, het vasthouden aan het systeem van vaste wisselkoersen waardoor de economie inflexibel was en de crisis in de bankenwereld.

Op deze crisis gaan Calomiris en Mason in hun artikel nader in. De bankencrisis in Amerika werd gekenmerkt door een massaal verlies aan vertrouwen in de banken. De algemene opvatting achteraf is dat de Fed de banken liquiditeit had moeten verschaffen. Als het publiek geweten had dat bij een dreigend tekort de Fed hun bank te hulp zou schieten dan was de drang om tegoeden op te nemen veel minder geweest. De Fed bestond echter pas twintig jaar. Gebrek aan ervaring heeft er waarschijnlijk toe geleid dat de negatieve gevolgen van de bankfaillissementen voor de rest van de economie niet werden onderkend.

Calomiris en Mason zijn het echter niet eens met bovenstaande, vrij algemeen geaccepteerde redenering, dat de Fed had moeten ingrijpen. Zij baseren hun mening op een onderzoek naar de panieksituatie die ontstond in de bankensector van Chicago, in juni 1932. In deze maand gingen veertig banken in Chicago failliet. Calomiris en Mason gaan er vanuit dat er alleen sprake is van negatieve gevolgen van een bankcrisis als er ook solvabele, gezonde bankinstellingen failliet gaan. In dat geval is een opvangnet om faillissementen te voorkomen gerechtvaardigd en wenselijk.

In de *Chicago Tribune* werden destijds verschillende factoren genoemd die tot de paniek hadden geleid. Kort tevoren was er nieuws verschenen over dalende aandelenkoersen en faillissementen van grote, lokale ondernemingen. Ook was er uitgebreid gepubliceerd over de gemeentelijke inkomstencrisis waar Chicago mee te kampen had en over de weigering van de federale autoriteiten om de stad te ondersteunen. Tot overmaat van ramp hadden zich in korte tijd verscheidene grote zaken van fraude en mismanagement bij banken voorgedaan. Dit soort verhalen waren gedurende de eerste weken van juni voorpaginanieuws. Het is dan ook niet verrassend dat het vertrouwen in het vermogen van de banken om tegoeden uit te betalen afnam, en mensen hun toevlucht namen tot veilige girorekeningen.

Waren de banken die ten onder gingen allemaal ongezonde ondernemingen of zaten er ook zeer solvabele instellingen tussen? De gezondheidstoestand van de banken bepalen de onderzoekers op basis van vier verschillende maatstaven: de ratio van markt- en boekwaarde, de geschatte kans op faillissement, de snelheid waarmee de bankdeposito's afnamen en de rente die betaald werd op de schuld van de bank. De overlevende banken blijken gemiddeld op alle punten duidelijk beter te scoren dan de banken die tijdens de paniekperiode failliet gingen. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat het niet puur een kwestie van geluk was of een bank de paniek overleefde. De conditie van de bank speelde wel degelijk een rol.

Om tenslotte tot de sterkere conclusie te komen dat alle banken die tijdens de paniekperiode failliet gingen ongezonde instellingen waren, vullen Calomiris en Mason hun kwantitatieve onderzoek aan met commentaren uit onderzoeksrapporten van begin jaren dertig. Uit deze commentaren blijkt dat zelfs de banken die op grond van de vier genoemde beoordelingscriteria redelijk gezond leken, maar desondanks failliet gingen, toch de nodige problemen kenden. Over één van de banken werd geschreven: "De bank wordt nu op incompetente wijze geleid door directeur James G. Hodgkinson, die het beleid geheel bepaalt; hij is volkomen blut en de manier waarop hij zijn eigen belangen behartigt, is laakbaar." Ook in de andere gevallen bleken banken die op het eerste gezicht vrij gezond waren, vooral door mismanagement en fraude toch tot de zwakste van Chicago te behoren.

Calomiris en Mason maken aannemelijk dat tijdens de paniek in juni 1932 in Chicago voornamelijk ongezonde banken failliet gingen. In hun ogen heeft een bankencrisis alleen negatieve gevolgen als ook de gezonde banken failliet gaan. Of dit ook werkelijk zo is valt te betwijfelen. En of het zo is dat gezonde banken panieksituaties overleven, valt eveneens te bezien. De voorzichtigheid waarmee de auteurs concluderen dat overheidsbemoediging misschien minder noodzakelijk is om de stabiliteit van het systeem te garanderen dan sinds de grote depressie wordt aangenomen, is dan ook terecht

1 C.W. en J.R. Mason, Contagion and bank failures during the great depression: the june 1932 Chicago banking panic. *The American Economic Review*, december 1997.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)